Talous ja verotus
Lauri Lehmusoja

Eduskunnan talousvaliokunta

Muistio 1 (4)

25.1.2023

HE 320/2022 vp – hallituksen esitys eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää kuulemispyynnöstä. Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Ehdotetussa laissa sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista säädettäisiin uudesta, sähköalan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvasta 30 prosentin suuruisesta väliaikaisesta verosta sekä fossiilisten polttoaineiden alan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvasta 33 prosentin suuruisesta väliaikaisesta verosta.

Kyseessä olisi sähköalalla toimivien yritysten osalta korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annetun Euroopan neuvoston aseuksen (EU) 2022/1854 8 artiklan mukainen kansallinen kriisitoimenpide ja fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten osalta asetuksen 14 artiklan 1 kappaleen mukainen solidaarisuusmaksua vastaava kansallinen toimenpide. Esitys liittyy lisäksi hallituksen syksyn 2022 talousarvioineuvotteluissa sopimaan kokonaisuuteen sähkön korkean hinnan vaikutusten lievittämiseksi. Syksyllä 2022 hallituksen talousarvioneuvotteluiden pöytäkirjaan merkittiin, että valmistellaan sähköntuottajien ns. windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely.

EK pitää esitystä ongelmallisena

EK toteaa, että esityksessä ehdotetaan sääntelyn piirissä oleville yrityksille merkittävää verosäännösten muutosta ja lain soveltamisalaan tuleville tuloille erittäin huomattavaa veronkiristystä. Kiristys perustuu EU-sääntelyyn ja sille on sinänsä esitetty perusteita, mutta olisi keskeistä, että näin merkittävä lakimuutos olisi huolellisesti valmisteltu, lain ajallinen ja sisällöllinen soveltamisala tarkasti harkittu ja veronkiristyksen oletettavat vaikutukset asianmukaisesti analysoitu.

Esitys on nyt valmisteltu hyvin nopealla aikataululla. Vaikutusten arviointi on jäänyt suppeaksi, eikä esimerkiksi esityksessä esitettyä arviota uuden veron vähäisestä vaikutuksesta investointeihin ole juuri perusteltu.

EK toteaa, että nyt esitetyn kaltaiset äkkinäiset ja pikaisesti valmistellut veronkiristykset ovat verojärjestelmän ennustettavuuden ja investointi-ilmapiirin kannalta hyvin ongelmallisia.

Voittoveron haitallisia investointivaikutuksia on pyrittävä tehokkaammin rajaamaan

Hallituksen talousarvioneuvotteluiden pöytäkirjan mukaan sähköntuottajien windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely **tulee toteuttaa siten, että puhtaan energian investointiedellytykset turvataan**. Siten olisi keskeistä, että vero todellakin **kohdistuisi vain sähköliiketoiminnan tavanomaisen tulostason ylittäviin poikkeuksellisiin ns. ylivoittoihin**. Nykyisellään esitys johtaisi huomattavasti tätä laajempaan verovelvollisuuteen, ja veroa olisi maksuunpantu merkittävässä määrin myös nykyistä kriisiä edeltävinä tavanomaisen tulostason vuosina.

Esityksessä on katsottu, että veron aiheuttamia negatiivisia kannusteita sähkön tuotannon investointeihin voitaisiin välttää jättämällä veron ulkopuolelle se osa voitosta, joka vastaa sähköliiketoiminnan tilinpäätöksen omalle pääomalle laskettua kymmenen prosentin vuotuista tuottoa.

Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, miten tuottoprosentti on päädytty määrittämään kymmenen prosentin tasolle, eikä myöskään sitä, miksi tuotto laskettaisiin vain omalle pääomalle eikä koko sähköliiketoimintaan sitoutuneelle pääomalle. EK toteaa, että veron arvioitu **tuotto on monikymmenkertainen Ruotsin vastaavan veron arvioituun tuottoon nähden**. On selvää, että näin suuri verorasituksen ero on omiaan vaikuttamaan negatiivisesti Suomen asemaan puhtaan energian investointikohteena. EK katsoo, että **ehdotettu rajaus vaikuttaa selkeästi riittämättömältä puhtaan energian investointiedellytysten turvaamisen kannalta**.

Yksinomaan oman pääoman tuotolle laskettava veroton osuus kohtelisi eri yhtiöitä hyvin eri tavoin riippuen siitä, millainen kunkin yhtiön pääomarakenne on. Tätä ei voi pitää lain tavoitteen kannalta perusteltuna.

Ehdotettu voittoveron soveltamisalan rajaus on kaiken kaikkiaan ankara, ja sillä voi olettaa olevan negatiivisia vaikutuksia Suomen kiinnostavuuteen puhtaan energian investointien kohteena.

EK:n käsityksen mukaan voittoveron soveltamisalan ulkopuolelle jätettävä osa voitosta tulisi laskea **koko sähköliiketoiminnan pääomalle vieras pääoma mukaan luettuna, ja prosenttiraja tulisi asettaa huomattavasti esitettyä korkeammaksi, jotta vero ei kohtuuttomasti haittaisi puhtaan energian investointeja**.

Talous ja verotus
Lauri Lehmusoja

25.1.2023

Säännöstä on tarkennettava ns. Mankala-yhtiöiden osakkaiden osalta

Osa Suomen merkittävimmistä sähköntuottajista, mm. Olkiluodon ydinvoimalan omistava Teollisuuden Voima Oyj, on niin kutsuttuja Mankala-yhtiöitä, jotka myyvät tuottamansa sähkön osakkailleen omakustannushintaan. Voittoverotus ei käytännössä yleensä kohdistuisi itse Mankala-yhtiöön, sillä omakustannusperiaatteella toimivana yhteisönä sen tulos on tyypillisesti lähellä nollaa.

Sen sijaan tällaisten yhtiöiden **osakkaiden voittoverotus muodostuisi kohtuuttoman kireäksi**. Mankala-yhtiöltä ostetun sähkön myynnistä saatu voitto on osakkaan tuloa, mutta veron 10 %:n soveltamiskynnyksen kannalta olennaista **sähköliiketoiminnan omaa pääomaa ei ole lähtökohtaisesti lainkaan**, koska sähköliiketoiminnan varat (esimerkiksi ydinvoimala) ovat Mankala-yhtiön, eivätkä sen osakkaan varoja ja kuuluvat siten vain itse Mankala-yhtiön omaan pääomaan.

Jotta Mankala-yhtiön tuottaman sähkön voittoverotus suurin piirtein vastaisi itse tuotetun sähkön voittoverotusta, osakkaan **voittoverotuksessa on välttämätöntä ottaa huomioon osakkaan omistusosuutta vastaava osuus Mankala-yhtiön sähköliiketoiminnan oikaistusta omasta pääomasta**. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi tekemällä lain 12 §:n 1 momenttiin seuraava lisäys (ehdotettu lisäys alleviivattu):

12 § Sähköliiketoiminnan oikaistu oma pääoma

Sähköliiketoiminnan oikaistu oma pääoma lasketaan vähentämällä verovelvollisen verovuotta edeltävän vuoden sähkömarkkinalain 78 §:ssä tarkoitetusta sähköliiketoiminnan eriytetyn tilinpäätöksen oman pääoman määrästä:

1) sähköliiketoiminnan taseeseen sisältyvän kiinteän toimipaikan toimintaan sitoutuneen oman pääoman määrä; ja
2) sisäisen sähköliiketoiminnan osuus sähköliiketoiminnan omasta pääomasta;

sekä lisäämällä tähän määrään verovelvollisen omistusosuutta vastaava osuus tämän pykälän mukaan lasketusta sähköliiketoiminnan oikaistusta omasta pääomasta sellaisissa verovelvollisen kokonaan tai osittain omistamissa yhtiöissä, joiden yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeenomistajat ovat oikeutettuja saamaan yhtiön suoraan tai välillisesti tuottaman sähkön omakustannushintaan.

Lain voimassaoloajasta

EK katsoo, että on energia-alan investointiympäristön vakauden kannalta erittäin tärkeää, että säännöksen soveltamisaika rajautuu ehdotetuin tavoin **enintään yhteen verovuoteen**.

Talous ja verotus
Lauri Lehmusoja

25.1.2023

EK kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että lakimuutosten perustana oleva EU-asetuksen 8 artikla ei ole voimassa koko vuotta 2023, vaan vain 30.6.2023 saakka. Esityksessä ei ole perusteltu, miksi ehdotettua väliaikaista voittoveroa kuitenkin sovellettaisiin koko verovuoteen 2023. Vertailun vuoksi todettakoon, että Ruotsin vastaavan veron voimassaoloajaksi on suunniteltu vain 1.3. - 30.6.2023. EK:n käsityksen mukaan **voittoveron voimassaoloaika tulisi lähtökohtaisesti rajata päättymään vastaavasti kuin EU-asetuksen ko. artiklan voimassaoloaika**.